

1969: De oprichting van *Holland*

Een interview met Peter Henderikx

Peter Henderikx is medeoprichter van *Holland* en tevens oudste abonnee.

Wanneer ben jij in de redactie van *Holland* gekomen en tot wanneer ben je gebleven? ‘Eigenlijk heb ik maar heel kort in de redactie gezeten, van 1969 tot 1971. Het meeste werk heb ik er in gestoken in de jaren daarvoor, dus in 1967 en 1968, in de aanloop naar de totstandkoming van het tijdschrift.’

Zou je iets kunnen vertellen over die aanloop naar het eerste nummer en jouw rol daarbij?

‘Ik ben in 1966 afgestudeerd in Amsterdam en ben kort daarna gaan werken in Den Haag bij J.L. (Jaap) van der Gouw, die toen zowel archiefinspecteur van Zuid-Holland als Algemeen Rijksarchivaris was. Voor mij was dat tevens een stage omdat ik ook de archiefopleiding volgde. Van der Gouw zat in de redactie van het tijdschrift *Zuid-Holland* van de *Historische Vereniging voor Zuid-Holland*, met die mooie ondertitel “Vigilate Deo Confidentes”, dat al sinds 1947 bestond en hij betrok mij daar ook bij. Ik werd lid van de redactie en in 1967 tevens van het verenigingsbestuur. Wij gaven daar toen ook de *Zuid-Hollandse Studiën* uit.

Daarnaast was er een groep mensen bij wie de overtuiging had postgevat dat lokale geschiedenis tot méér kon uitgroeien als er nauwere contacten zouden zijn tussen lokale amateurs en vakmensen. Ab van der Steur zat daar bij, Nico Plomp en Hein Rombach. Zij hadden de Stichting Regionale Geschiedbeoefening Noord- en Zuid-Holland opgericht. Ik voelde me daar zeer toe aangetrokken, dat was een leuke club. Van der Gouw was ook docent

oud-schrift bij de studierichting geschiedenis van de Universiteit van Amsterdam en had al eerder een aantal van mijn jaargenoten en mij warm gemaakt voor het onderwerp streekgeschiedenis, om te beginnen met een werkvakantie in 1965 van een week naar Voorne-Putten, waar “wij”, onder wie Herbert Sarfatij, Gerrit van Herwijnen, Rudi Künzel en Rikkemien Strating, ons op de lokale geschiedenis hebben gestort. We hebben daar nadien over gepubliceerd in het blad van de vereniging van geschiedenisstudenten *Kleio*, met de geuite



wens dat er in alle provincies regionale historische centra moesten komen.

In 1968 zijn Herbert Sarfatij – die toen inmiddels vaste medewerker archeologie bij het tijdschrift *Zuid-Holland* was – en ik eerst met Ab van der Steur gaan praten. Dat was een hele aimabele man en hij zag direct wat de mogelijkheden waren. Je kunt toch wel zeggen dat hij de grote motor is geweest achter het ontstaan van het tijdschrift *Holland*. Er leefde bij ons een sterk besef van een programma. Je kunt zelfs spreken van een *missie* om het niveau bij lokale historische verenigingen te willen verheffen zodat men daar op een wetenschappelijk verantwoorde wijze geschiedenis zou gaan bedrijven, met bijvoorbeeld een goede bibliografie en met inzet van andere disciplines, zoals archeologie. In de loop van 1968 is Noord-Holland mee gaan doen. Let wel, het blad was toen nog niet het blad van de Vereniging Holland, want die vereniging is pas in 1974 door een fusie ontstaan.

In februari 1969 verscheen dan daadwerkelijk het eerste nummer van *Holland*. Het was nog een dun blaadje, maar toch met een voor die tijd heldere vormgeving en typografie. Onze opzet was om zes nummers per jaar uit te brengen, waarbij de nummers 4 en 5 gecombineerd werden tot een thematisch dubbelnummer. Deze opzet is heel lang zo blijven bestaan. Dat eerste dubbelnummer handelde trouwens over stedengeschiedenis. In datzelfde jaar trad ook May Noordam toe tot de redactie en zij heeft, als redactiesecretaris, in de tien jaar die volgde een bijzonder grote invloed gehad op *Holland*. Ikzelf ben tot 1971 redactielid gebleven. Toen kreeg ik een aanstelling bij de afdeling geschiedenis aan de UvA en ontbrak het mij aan de tijd om me nog langer intensief in te blijven zetten. Vanaf 1972 tot 1979 was ik nog betrokken bij het tijdschrift als vaste medewerker “bronnenuitgaven”. In die jaren woonde ik nog wel steeds de redactievergaderingen bij.’

Wat was de voornaamste waarde van het tijdschrift?

‘Allereerst was het de bedoeling om een signaal af te geven aan collega-historici dat regionale ge-

schiedenis óók belangrijk was. Dat werkgebied werd indertijd door de academische wereld in het geheel niet serieus genomen. Ook maakten wij ons sterk voor wat later de multidisciplinaire aanpak is komen te heten: een combinatie van studie van schriftelijke bronnen, historische geografie en archeologie die gezamenlijk bijdragen aan een wetenschappelijk onderbouwd beeld van lokale en regionale geschiedenis. En dat alles op een vakmatig niveau en toegankelijk voor een breed publiek. Het uitgeven van de reeks *Hollandse Studiën* hoorde daar van meet af aan bij: regionaal-historische studies van hoog niveau. Helaas is de reeks enkele jaren geleden gestopt.’

Wat zie jij als de ideale rol die *Holland* nu zou kunnen innemen?

‘*Holland* is nog altijd een plek voor jonge auteurs, met name voor stukken die wel over regionale geschiedenis, maar niet over Amsterdam gaan. Een plek waar ook beginners hun onderzoek kunnen publiceren. Tegelijk zie je dat lokale verenigingen meer armslag hebben gekregen en dat tevens het niveau sterk is verbeterd. Wat dat betreft zijn wij in onze missie geslaagd. Wat me wel wat verbaast is dat *Holland* zijn ondertitel “regionaal-historisch tijdschrift” enkele jaren terug heeft gewijzigd in “historisch tijdschrift”, alsof het ging om de geschiedenis van het gewest Holland als geheel, met minder oog voor de afzonderlijke regio’s zelf. Dat vind ik jammer. Ons accent lag altijd op het bovenlokaal verbinden van regio’s binnen het gewest en voor die rol acht ik *Holland* nog altijd heel geschikt.’

Wat heeft je werk voor *Holland* je gebracht en waar houd je je nu mee bezig?

‘Ik heb altijd een grote belangstelling gehad voor lokale geschiedenis, in combinatie met nederzettingsgeschiedenis. Dat is uiteindelijk ook mijn vak geworden en in 1991 ben ik benoemd tot hoogleraar Nederzettingsgeschiedenis aan de UvA. Daarnaast ben ik *Holland* altijd blijven volgen en ik ben ook nog altijd abonnee. Alle 49 tot nu toe verschenen jaargangen heb ik in de kast staan! Na



Peter Henderikx maakte tussen 1967 en 1970 ook deel uit van het bestuur van Vigilante. Op 1 juli 1972 vierde deze vereniging in Dordrecht haar 25-jarig bestaan. Links achter de kathedraal J. Klaasesz, commissaris van de koningin te Zuid-Holland (Regionaal Archief Dordrecht, Gemeentelijke Prentverzameling).

mijn emeritaat ben ik naar Zeeland verhuisd (ik ben van oorsprong Zeeuw) en ben ik vooral actief geworden voor het Zeeuws Genootschap. Ik heb bijvoorbeeld de eindredactie verzorgd van deel 1 van de *Geschiedenis van Zeeland* uit 2012. Met Hollandse zaken houd ik me nog zijdelings bezig. Zo bemoeide ik me onlangs met een historisch-geografische discussie over de kwestie of de Amstel nu wel of niet is gegraven (niet gegraven, wel vergraven in mijn zienswijze) en, in een ander verband, waar de precieze begraafplaats zou zijn van

het gebeente van graaf Willem II. Dan stuit je op heel wat tunnelvisies als gevolg van een eenzijdige belichting van bronnen. Verder ben ik ooit gepromoveerd op een serie artikelen over de nederzettingsgeschiedenis van de Alblasterwaard, maar ik heb nooit tijd en gelegenheid gehad om die om te werken tot een echt boek. Tja, dat is iets wat al die tijd wel is blijven knagen en wie weet ga ik me daar nog eens op storten. Ik ben hoop ik nog niet uitgeschreven.'

Arjan Nobel
Ad van der Zee